

“והיו זכונים ליום השלישי...” (שמות י"ט י"א)

“And they shall be prepared for the third day ...”

Yom Tov Sheini: In the times when Beis Din determined Rosh Chodesh based on witnesses of the new moon, and not on a fixed calendar (as we do today), each month would sometimes consist of 29 days and at other times have thirty. In order to inform everyone of the exact day of Rosh Chodesh (in order to determine the correct day of Yomim Tovim), messengers were sent all over Eretz Yisrael and the Diaspora announcing the day Rosh Chodesh was declared. Since Pesach occurs on the 15th of Nissan, the messengers had to reach their destination within the first 14 days of the month to inform the people which day is Pesach. The places that were unreachable within this time span, would observe two days of Yom Tov since they could not know which day was correct. During the month of Tishrei (to determine the date for Succos) this time span was even shorter, since the messengers could not travel on Rosh Hashana or Yom Kippur, and therefore could not reach places that were a full 13 or 14 days travel away. Hence, certain cities could not be informed at all, whereas others could only be informed during Nissan but not during Tishrei. Chazal decreed that even those cities which can be informed of the correct date for Pesach but not for Succos, must observe two days for both Pesach and Succos, regardless of their knowledge. In other words, each location either observed one day for both Yomim Tovim, or two days. No one was permitted to observe one day Pesach and two days Succos¹. Nowadays, although our calendar is fixed and known to all, those who live outside of Eretz Yisrael are required to continue observing this ancient Minhag of keeping two days of Yom Tov².

The date for the Yom Tov of Shavuos is not determined by the day of the month, rather it is fixed 50 days after the first day of Pesach. Hence, Shavuos never posed a problem for the messengers, since the correct day was easily determined based on Pesach. As we explained, Chazal decreed that no location should observe two days of one Yom Tov and only one of a different Yom Tov. Therefore, even though everyone knew the proper day for Shavuos, the places that two days were observed for Pesach were required to observe two days Shavuos as well³.

The Acharonim point out that although we observe Shavuos on the 50th day of the Omer, Matan Torah actually took place on the 51st day. Some Acharonim explain that this phenomenon was meant to allude to the future institution of “Yom Tov Sheini Shel Galuyos” – the second day of Yom Tov observed in the Diaspora⁴. The reason Shavuos was chosen specifically to hint the inevitability of Yom Tov Sheini, is since Shavuos is the only Yom Tov which is observed as two days out of surety, not out of doubt. As we explained, Pesach and Succos have two days, since the exact date was unknown. Shavuos has two days, because Chazal decreed so, even though there is no doubt regarding the correct date⁵.

The Chasam Sofer points out that it is seemingly inappropriate for the concept of Yom Tov Sheini, which applies to Klal Yisrael when they are in Golus, to be alluded to at the time of Matan Torah a time of celebration as a one united nation. He explains that in fact, the concept of Yom Tov Sheini is not only applicable during the times of Golus, as it will also apply after the coming of Moshiach. In the future, Eretz Yisrael will include many islands in the Mediterranean Sea, which will not be accessible by the messengers quickly. These places will need to observe Yom Tov Sheini even after the final Geulah, and it is to this time that the Torah alluded⁶. R' Elyashiv commented, that with the development of numerous means of communication after the times of the Chasam Sofer (the invention of the telegraph is first mentioned in the Poskim of the generation following the Chasam Sofer⁷), Yom Tov Sheini will not need to be observed anymore, even in remote islands⁸.

Tikkun Leil Shavuos: The Zohar tells us that the Minhag of righteous people is to stay awake the entire Shavuos night learning Torah⁹. The Magen Avraham explains the reason for this Minhag is based on the Medrash that Klal Yisrael slept late

¹ ר"ה כ"א ע"א, מכריז רבי יוחנן: כל היכא דמטו שלוחי ניסן ולא מטו שלוחי תשרי - ליעבדו תרי יומי, גזירה ניסן אטו תשרי. וכ"פ הרמב"ם (קדה"ח פ"ג ה"ב).
² ביצה ד' ע"ב, והשתא ידידיעין בקביעא דירחא מ"ט עבדינן תרי יומי, משום דשלחו מתם: הזהרו במנהג אבותיכם בידיכם, זמנין דגזרו שמדא ואתי לאקלקולי.
³ רמב"ם שם, וע' במפרש שם (לר' עובדי' ב"ר דוד), ובאו"ש הל' מילה פ"ג ה"ו מש"כ בזה. וע' בר"ן סוף פסחים לענין למה אין סופרין ספה"ע מספק, ואכמ"ל.
⁴ מג"א (ס' תצ"ד סק"א) בשם הרמ"ע מפאנו ב' מאמרות, דיצ"מ היה ביום ד' לשבת ומ"ת בעיצומו של יום השבת כדאיתא בשבת פ"ז, והיינו יום נ"א ולא יום נ'.
⁵ שו"ת חת"ס או"ח ס"ו קמ"ה, וכן בחי' הש"ס לביצה כ"ד ע"ב, דכיון שלעולם נהגו מתורת ודאי (מדרבנן) ולא מתורת ספק הו"ל קרוב לקדושה אחת כמו בר"ה, וכ"כ בשו"ת שו"מ קמא ח"ב ס' ק"נ ותניינא ח"ב ס' פ"ה. ויל"ע דלפ"י למה אינו באמת נחשב לקדושה אחת וביצה שנולדה בזה אסורה בזה, דהא ר"ה עצמה אינו נחשב לקדושה אחת אלא משום דזמנין היו נוהגין כן (אם באו עדים עדים מן המנחה ולמעלה) כדאיתא בביצה דף ה', ובעצרת נהגו בכל שנה ב' ימים בתורת ודאי, וצ"ע.
⁶ חת"ס שם, ע"פ הגמ' בגיטין ח' ע"א, שהנסין שבים עד האוקיינוס בכלל אר"י הם.
⁷ בשו"ת שו"מ קמא ח"ב ס' פ"ו ופ"ח (משנת תרכ"ב - 1862) דן בענין צוה"פ שנעשה ע"י חוטי הטעליגראף אם כשרה לעירוב, והובא במשנ"ב ס' שס"ב ס"ק ס"ד, וכן הביא שם מהמאמר מרדכי ס' ל"א והבית שלמה ס' מ"א. וכן דן בזה בשו"ת האלף לך שלמה או"ח ס' ק"ב, שג"כ חי באותה תקופה. והחת"ס נפטר בשנת ת"ר (1839) – יותר מעשרים שנה קודם. גם יש להביא ראי' שלא ראה החת"ס ולא שמע על זה בימיו ממש"כ בחלק אה"ע ח"א ס' נ"ח, ע"ש היטב ודו"ק.
⁸ ביאורים ועיונים במס' ביצה מהגר"ש אלישיב, עמ' צ"ג. ולכאורה פשוט דלא גרע ידיעה ע"י טלפון מע"י שלוחין ומשאות.
⁹ זוהר פ' אמור (צ"ח ע"א), הקדמת הזוהר (ח' ע"א).

on the morning of Matan Torah. To rectify our "oversleeping", we remain awake every year on the eve of the anniversary of Matan Torah¹⁰. This explanation is seemingly inadequate, since if we are trying to rectify oversleeping, it would be more appropriate to wake up early than to stay awake the whole night. Indeed the Ibn Ezra states that Klal Yisrael was supposed to stay up the entire night of Matan Torah¹¹. According to this opinion, staying up the whole night is the proper remedy. R' Chaim Kanievsky שליט"א explains that (based on a Gemara in Yoma) it is simply easier to stay up all night than to wake up early in the morning. Hence, the Minhag is to stay up instead of trying to arise early¹². In fact, some Rishonim cite the Minhag of the Terumas Hadeshen to wake up early Shavuos morning to learn with his son, and not to stay up the entire night¹³.

One well known source for this Minhag to stay up Shavuos night, is the letter written by R' Shlomo Alkabetz (author of Lecha Dodi) describing how he, along with other Talmidim of the Arizal, stayed awake both nights of Shavuos to learn. On the second night they merited to hear a Heavenly Voice praising their great deeds and the tremendous value their learning has to Hashem¹⁴. Beginning from the time that this letter was publicized, the Minhag to stay up became more and more widespread. No longer would only the devout and learned people stay up, even the simple people would stay awake as well¹⁵. The Arizal proclaimed that anyone who stays awake the entire Shavuos night learning is assured that he will complete the year unharmed¹⁶. He (the Arizal) also organized the Tikkun – the specific Pesukim and Mishnayos that should be said¹⁷.

The saying of the Tikkun Leil Shavuos is encouraged by many Poskim (see note #15). The Chida writes that the Minhag to stay up all night and the Minhag to say the Tikkun are one inseparable Minhag, and it is not possible to just stay up and not recite the Tikkun¹⁸. Other Acharonim say that the entire institution of the Tikkun was only for the simple people who could not learn on their own¹⁹, or it is only meant for the extremely devout and pious to say²⁰. According to these opinions, a person who wishes to learn something else may do so. Many Gedolim would say the Tikkun, and in many communities (including Washington Heights) the Tikkun was recited together out loud, with everyone's participation. R' Shlomo Zalman Aurbach זצ"ל would say the Tikkun and שליט"א R' Chaim Kanievsky שליט"א (following the Minhag of his father the Steipler) and R' Aharon Leib Shteinman שליט"א both say the Tikkun on Shavuos night²¹.

Women do not need to say the Tikkun. Some Poskim say that if they counted the Omer that they should say the Tikkun. The Minhag is that women do not stay up Shavuos night to learn²². However, in our Kehilla the Minhag was that the women would stay up to help serve refreshments during the course of the night. In this way, they also could have a share in the learning of Shavuos night²³.

When reciting the part of the Tikkun that includes Mishnayos, one should preferably try to at least understand the basic meaning of the Mishna he is saying. Although in regard to Pesukim of the Torah it is considered Limud Hatorah even if one does not understand the meaning of the words, with Torah Shebaal Peh (Mishnayos) it is only considered learning if the basic explanation is understood²⁴. Nowadays, with the proliferation of innumerable study aids for understanding Mishnayos, it is not too difficult to find out the explanation of a Mishna. If one is unable to understand the Mishnayos, it is still beneficial to recite the words²⁵.

¹⁰ מג"א שם ע"פ הפרקי דר"א (פמ"א) שישנו עד ב' שעות עד שיעיר אותם משה "כבר החתן מבקש להביא הכלה לחופה", ע"ש. וע' בישוועות יעקב שם שהסביר טעם נוסף דכיון שלא קיבלו תושבע"פ עד שכפה עליהם הר כגיגית, וזמן תושבע"פ בלילה, צריכין אנו לתקן ע"י לימוד כל הלילה דוקא, ע"ש.

¹¹ אב"ע עה"פ והיו נכונים ליום השלישי, כתב דאולי הכוונה שלא יישנו בכלל, כדרך הכה"ג בליל יוה"כ, ע"ש.

¹² ס' דרך שיחה עם רס"ז, ע"פ הגמ' יומא כ"ב, דשאני מיגנא ממיקם ובפירש"י שם. ודבריו אינם ברורים כ"כ אבל נראה שכוונתו כמש"כ שרק קיבלו המנהג שהיא יותר קל. ואולי גם אפשר לומר ע"פ יסוד זה, שהיה להם להיות ערים, והחטא היה שהלכו לישון כיון שאז קשה לקום באשמורת. וע' בס' מעין בית השואבה (שמות י"ט י"י) שהסביר טעותם של ישראל, שסברו שמתן תורה יבא כנביאות שבא דרך "בחלום אדבר בו", וטעו כי לימוד התורה בעי צילותא כיומא דאיסתנא, ע' מגילה כ"ח.

¹³ לקט ישור עמ' 103 שרבו התורה"ד היה קם באשמורת ללמוד סמ"ק עם בניו, ולפי הנ"ל מבואר כמין חומר.

¹⁴ האגרת פורסם בשל"ה ריש מס' שבועות, ונזכר גם בנוהג כצאן יוסף עמ' רל"ו. ומשמע שגם בליל שני צריך להיות ער כל הלילה, וכ"כ הקו הישר פצ"ב ויוסושה"ע שער ט' פ"י אם יכול לעשות כן, וכ"כ הבא"ח (שנה א' במדבר אות ה'). אולם בשכנה"ג סק"ה ובסדור יעב"ץ כתבו דלא גזרו בליל שני, וכן בנוהג כצאן יוסף שם.

¹⁵ ע' מג"א שם שבזוהר איתא שרק חסידים הראשונים היו נעורים, ועכשיו נהגו כן כל הלומדים, ובדר"ח דיני שבועות ס"ב כתב שכל ישראל נוהגים כן, וכן ביפה ללב ס' תצ"ד סק"ב ובמא"מ שם סק"א. וכן הובא המנהג בסדר היום (סדר חג שבועות), יוסף אומץ תתנ"ב, ברכ"י שם, קו הישר פ' צ"ב, ובעוד כמה וכמה אחרונים.

¹⁶ שער הכוונות חג שבועות דרוש א', ומלשונו ("להיות ער.. ולא יישן..") משמע שעיקר התיקון הוא להיות ער ולא הלימוד תורה עצמה (ואע"ג דודאי חייב ללמוד, נפק"מ אם אינו יכול להיות ער כל הלילה אם עכ"פ ילמוד עד שעה מאוחרת או דלא מהני בזה כלום). ולכאורה זה תלוי אם הטעם כהמ"א או כהישוע"י הנ"ל ודו"ק. וכן להטעמים ע"פ סוד המבא בזוהר שם אפשר דעיקר התיקון להיות ער כל הלילה דוקא, וכן הובא בס' שרשי מנהג אשכנז ח"ג עמ' 308 בשם ר"נ מברסלב, ע"ש.

¹⁷ פלא יועץ ערך עצרת.

¹⁸ לב דוד (פל"א) דכיון שהאריז"ל תיקן להיות ער והוא ג"כ תיקן לומר סדר מיוחד זה, א"א לעשות א' בלא השני דהכל ממקור אחד נחצב.

¹⁹ בחק יעקב ס' תצ"ד סק"א כתב שהרבה נוהגים ללמוד ד"א בליל שבועות כי התיקון נתקנה לע"ה שאינן יודעים ללמוד בעצמם. ולכאורה ממעשה שהובא בשל"ה ומזהוהר מבואר דאינו כן, שאדרבה, התיקון היה ע"פ סודות גדולים כדי ל"קשטא הכלה ותכטייה לפני חופתה".

²⁰ בא"ר שם סק"ג כתב על סדר השל"ה דכ"ז אינו אלא ממדת הפרישות וחסידות. וידוע המעשה עם המגיד מדובנא והגר"א שג"כ טען להגר"א כנ"ל, שסדר התיקון אינו אלא למי שבקי בכל חדרי תורה כמותו, ע' ש"י שרפי קודש ח"ג ס' תמ"ז שהביא המעשה. ונראה דהכל תלוי בהטעמים, דלפי הטעמים של סוד ודאי צריך להגיד התיקון, ולפי הטעם של הישוע"י (תיקון תושבע"פ) אפשר להגיד התיקון (שמכיל בתוכו תושבע"פ) וגם אפשר ללמוד גפ"ת, ולהמ"א העיקר ללמוד סתם, וק"ל.

²¹ מנהג הגרשז"א צ"ל הובא בס' שרשי מנהג אשכנז שם עמ' 359 ובס' שלמי מועד פרק פ"ו, ומנהג הגר"ח וגר"א י"ל שטיינמן שליט"א הובא בס' שמ"א עמ' 358.

²² רב פעלים ח"א סוד ישרים ס"ט כתב שאין הנשים אומרים תיקון, ובכה"ח ס' תצ"ד סק"ח כתב שתלוי אם ספרו ספה"ע דהכל תיקון אחת, ע"ש. ויש לציין דבמקום דשכיחי אנשים ונשים יחד ערים כל הלילה ודאי לא יאות לעשות כן, וכדאיתא ביומא י"ט שביטלו המנהג להיות ערים בליל יוה"כ משום פריצות, וכ"ש בליל יו"ט.

ובעוה"ר הפריצות נתגלגל בליל שבועות בחוצות ירושלים ע"י נערים ונערות שערים כל הלילה בדברי תפלות, והשינה תהיה נאה להם והנאה לעולם, (ע' ס' יעב"ץ).

²³ כך שמעתי. ודבר זה שמסייעין בלימוד הנשים הוא יותר חשוב מלימוד עצמם, כמש"כ בשו"ע הרב הל' ת"ת פ"א סט"ז, שאשה שלומדת בעצמה אין לה שכר אלא כאינו מצווה ועושה, משא"כ אם מסייעין בלימוד האנשים יש להם חלק בתורת האנשים שהם מצווין ועושין, ולכך אמרו (ברכות י"ז) נשים במאי זכיין, באקרוי בנייהו

לבי כנישתא, ובאתנוי גבריייהו ב' רבנן, ונטרין לגבריייהו עד דאתו מבי רבנן, ולא ע"י שום לימוד עצמם.

²⁴ מג"א ס' נ', שו"ע הרב הל' ת"ת ספ"ב, וכן העירוני מו"ר הגר"ש קמנצקי שליט"א בענין אמירת התיקון.

²⁵ שו"ע הרב שם בשם הזהוהר. ואפשר דלענין התיקון מהני גם בלי הבנה, ואין לנו עסק בנסתרות.

Flowers in Shul: The Rama mentions that there is a custom to spread plants and trees throughout the Shul on Shavuot, to remind us of the beautiful flora that decorated Har Sinai during Matan Torah²⁶. The Magen Avraham explains that the trees are to remind us that on Shavuot, the world is judged regarding the fruit of the trees²⁷. The Vilna Gaon discontinued this Minhag, since the Christians adopted a custom of using trees during their holiday. So as not to appear to be imitating their custom, the Gaon forbade decorating the Shul with trees²⁸. Other Acharonim defend the Minhag, even though the Christians have a similar custom²⁹. The Poskim point out, that this problem only applies regarding trees and not to regular flowers and plants. (With the exception of branches from fir trees etc, which are also used by the Christians.) The Chazon Ish did not allow any floral decoration in his Shul at all³⁰. R' Elyashiv שליט"א paskens, that in Eretz Yisrael (where most of the non-Jews are Muslim and this Christian custom is nearly non-existent) one may certainly decorate the Shul, especially if it is only with flowers and not with trees³¹. Some Poskim say that use of synthetic flowers is not a proper fulfillment of this Minhag³².

Eating Dairy: Another widespread Minhag on Shavuot is to eat dairy foods. Many reasons are given for this Minhag: 1) The Rama explains that by eating dairy foods followed by meat, one will have to have two separate loaves of bread, one for dairy and one for meat. This is to remind us of the two loaves of bread that were brought on Shavuot in the Beis Hamikdash³³. According to this explanation, it is clear that a meat meal must also be eaten following the dairy meal, and is not replaced by it. 2) The Mishne Berura cites another reason, that following Matan Torah and having received the commandments of Shechita and Kashering, they did not have Kosher meat and dishes available to eat the Yom Tov meal. The only food that they could eat was dairy food, since these foods were Kosher from before Matan Torah³⁴. According to this reason, it is possible that the dairy meal on Shavuot should replace the meat meal entirely, (see below). 3) The Kol Bo explains that since the Torah is compared to milk, we eat milk products in honor of the Torah³⁵. 4) The Beis Halevi explains this Minhag based on the famous Medrash, that the Malachim protested the giving of the Torah to Klal Yisrael, since they felt that they were more worthy of being its recipients. Hashem replied to them, that they themselves did not follow the basic laws of meat and milk, when they ate meat and milk together when visiting Avraham Avinu. The Malachim, having no defense to this argument, conceded the Torah to us. Since we merited to receive the Torah through the Mitzva of separating meat and milk, we demonstrate this by eating milk and meat separately³⁶. At least eight other reasons are given for this Minhag, see notes³⁷.

The Gemara in Pesachim (ק"ט) states that when the Beis Hamikdash stood, the Mitzva of rejoicing on Yom Tov was by eating the meat of the Korban Shelamim. Nowadays that we do not have the Korban Shelamim, the Mitzva to rejoice on Yom Tov is accomplished by drinking wine. The Rambam rules that even nowadays the Mitzva of Simchas Yom Tov is performed by both eating meat and drinking wine³⁸. The Acharonim discuss if this Mitzva to eat meat nowadays is Min Hatorah or only Midrabanan³⁹. Furthermore, according to the Shaagas Aryeh the Mitzva of Simchas Yom Tov only applies to the Seudah by day and not by night⁴⁰. For this reason many have the custom to eat an entirely dairy meal on Shavuot night. This was the Minhag of the Steipler⁴¹. Other Poskim argue that one should eat a meat meal by night as well, and should eat the dairy meal beforehand, or just as a snack⁴².

The Yom Tov of Shavuot is more than just the anniversary of Matan Torah. If one merits, he can experience his own personal Matan Torah on Shavuot. Chazal tell us that for this reason the Simcha of Shavuot is greater than any other Yom Tov⁴³. May we be Zocheh to receive the Torah properly. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

גוט שבת וגוט יו"ט,
מאיר הלוי הלמן
פעה"ק תובב"א

²⁶ רמ"א תצ"ד ס"ג, וכמו שהסביר דבריו במשנ"ב שם, וראייתו מדכתיב "גם הצאן והבקר על ירעו", ולא מצאתי עד עכשיו מקור לזה בחז"ל.
²⁷ מג"א שם סק"ה וכן החק יעקב סק"ז, כיון שבעצרת נידונים על הפירות (ר"ה ט"ז ע"א, ע"ש דפליגי בזה התנאים). ומסתמא ע"כ יזכור להתפלל על הפירות.
²⁸ חיי"א כלל קל"א סי"ג בשם הגר"א, והובא במ"ב.
²⁹ ארחות חיים (ספינקא) שם בשם שו"ת הריב"ש הגין על המנהג, וכן בדעת"ש שם ובליקוטי מהר"ח מנהגי ערב שבועות כיון שיש בה טעם וגם הוא רק בפנים, ע"ש.
³⁰ ועלהו לא יבל ח"א עמ' קפ"ד בשם הגרשז"א, ארחות רבינו ח"ד בשם הסטפילער, אבל בביה"כ"נ לדרמן לא נהגו לשטוח אפי' עשבים כהוראת החזו"א.
³¹ ס' הל' חג בחג עמ' ק"א הערה 24 בשם הגרי"ש אלישיב, ע"ש דמשמע דמ"מ לאילנות ממש יש להחמיר.
³² נטעי גבריאל הל' חג השבועות עמ' ס"ב, ולכאורה דבריו אינם מובנים דמה החילוק לענין הזכר שנידונים על הפירות אם העשבים הם אמיתיים או לא, וצ"ע.
³³ רמ"א שם, ויש להקשות לפי"ז למה לא נהגו רק לאכול שני לחמים, ולמה צריך לאכול חלב ועי"כ יבא לאכול לחם, ואפשר שטעם זה בצירוף לטעמים האחרים, וצ"ע.
³⁴ מ"ב שם סקי"ב בשם גדול אחד, ולפי טעם זה לכאורה יותר נכון לאכול מאכלי חלב בבוקר (אחר קבלת התורה).
³⁵ כל בו הובא במ"ב סק"ג.
³⁶ בית הלוי פ' יתרו ע"פ המדרש תהלים ח'. ולענין חטא המלאכים שאכלו בו"ח לכאורה קשה דמדאורייתא מותר אם לא נתבשלו יחד, והיתכן שנתבעו על איסור דרבנן? עוד יל"ע דלפי דברי רבינו בחיי פ' משפטים, שאיסור בו"ח יהא מותר לעת"ל כשאין יצה"ר, לכאורה למלאכים אין איסור בכלל. ועפ"ז מדוייק היטב דברי רש"י (בראשית י"ח ה') וסעדו לבכם וכו', מלמד שאין יצה"ר במלאכים, לבבכם לא כתיב וכו', דכיון שאכלו בו"ח יש רא"י שאין להם יצה"ר ואינם שייכים לתורה, וק"ל ואכמ"ל.
³⁷ ע' מג"א סק"ה הדטעם משום דחלב נעקר מדם ומרמז שנטהרנו כאשר מנתת, ובמט"מ כתב שחלב ר"ת "חדשה לה" בשבועותיכם, ע"ש שהביא עוד טעם מבעל אבן בוהן. בחזירות שמשון על השו"ע כ' שג' חלב הוא מ' לרמז על המ' יום. עוד כתב שחלב מרבה הזרע ואלו חלב אחר הג' ימים לשמחת עונה. בס' זיו המנהגים כתב משום דבקרא ד"ראשית בכורי אדמתך" הוא גם "לא תבשל גדי בחלב אמו", או משום דחלב אין מחזיקין אותה אלא בכלים פשוטים דומיא לתורה שאינה מתקיימת בגסי הרוח. וכל הטעמים הנ"ל הוצברו במבקשי תורה עיני שבועות עמ' קפ"ה, ובעמ' קצ"ד הוסיף טעם לרמז שמשא לא ינק מחלב טמאה בו' סיון, ע"ש.
³⁸ רמ"ב הל' יו"ט פ"ו ה"ה, וכן משמע בגמ' ביצה ז' דמותר לשחוט משום שמחת יו"ט, וכ"כ התוס' כתובות ה'. אולם בשאג"א ס' ס"ה כתב דאין חיוב בזמנה"ז בבשר.
³⁹ ע' ערו"ל"נ סוכה מ"ב ע"ב ופכ"ת שם, ושאג"א הנ"ל, וביש"ש ביצה פ"ב ס"ה, ובמג"א ס' רמ"ט סק"ו וס' תקנ"ט סק"ג, ואכמ"ל.
⁴⁰ שאג"א ס' ס"ו, וע' שעת"ס ס' תקנ"ט ס"ב ומג"א ס' תקמ"ו סק"ד שגם בלילה החיוב מה"ת.
⁴¹ ארחות רבינו ח"ב עמ' צ"ח.
⁴² ע' דרכת"ס פ"ט סקי"ט שיאכל הסעודת חלב קודם או בלא פת, ובמועדים וזמנים ח"ז ס' קי"ד כתב דנכון לעשות כן, אבל ג"כ יוצא שמחה בלילה בדגים ומטעמים.
⁴³ ע' יושלמי ר"ה פ"ד ה"ח ובקרבן עדה שם, וע' פסחים ס"ח ומש"כ בגליוני הש"ס שם, דכיון שהוא יום מ"ת נמחלו העוונות ושמחתו גדולה מכל שאר יו"ט וכ"כ ביסושה"ע. ובקדושת לוי פ' יתרו כתב שאם זוכה שומע בכל שבועות את הקול מכריז "אנכי", עכ"ל. ובאמת כ"כ רש"י בדברים ה' י"ח עה"פ "קול גדול ולא יסף", ודו"ק.

השמטה:

A man who is still within the first year of marriage, should not come to the Beis Medrash to learn on Shavuot night. Even in regard to a Mitzva, such as sleeping in the Succah, the Poskim debate if during ראשונה שנה he may leave home. Shavuot night, which is only a Minhag, he must certainly remain at home⁴⁴.

⁴⁴ע' ס' החינוך מצוה תקפ"ב ש"מ"ן הדומה" שמותר לצאת לדבר מצוה, וע' מש"כ בזה בחת"ס אה"ע ח"ב ס' קנ"ה שמותר דהוה כמלחמת מצוה, אולם בנשמת אדם כלל קמ"ז ס"א משמע דבש"ר מצות "ושימח את אשתו" דוחה מצות שינה בסוכה, ע"ש. וע"ע בשד"ח מע' מ' כלל ע"ז אות כ"ג – כ"ה, קהילות יעקב סוכה כ"א סק"ג, ובס' מפתח השמחה פ"ו סכ"ב ופי"א ס"ו. ואם יש לחלק בין אשתו טהורה או לא ע"ש בהערה י"ב ובשו"ת דברי יציב או"ח ח"ב ס' רע"ד. ולנד"ד בליל שבועות פשוט דאין המצוה מחייבו לצאת מביתו ואפי' המתירים יאסרו. ויל"ע קצת אם הוה ביטול מצות "נקי תהיה לביתו" אם נשאר בבית ולומד כל הלילה, וכ"א ישאל שאלת חכם.